**«6D050100 – Әлеуметтану» мамандығы бойынша**
**философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін ұсынылған**
**ИМАШЕВА ЖҰЛДЫЗ АМАНГЕЛДІҚЫЗЫНЫҢ**
**«Ірі қаладағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтанулық талдауы: Алматы қаласы негізінде»**
**тақырыбындағы диссертациялық жұмысына**
**Ресми рецензенттің жазбаша пікірі**

| № р/н | Критерийлер | Критерийлер сәйкестігі (жауап нұсқалары) | Ресми рецензенттің ұстанымы |
|---|---|---|---|
| 1. | Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы | 1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: | Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының «Ірі қаладағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтанулық талдауы: Алматы қаласы негізінде» атты диссертациялық жұмысы Қазақстандағы ғылымды дамытудың стратегиялық бағыттарына толық сәйкес келеді. Қазіргі кезеңде этникалық кәсіпкерлік мәселелері көші-қон, урбанизация және көпэтносты қоғам жағдайындағы әлеуметтік интеграциямен тығыз байланысты. Бұл тақырып Қазақстандағы әлеуметтік ғылымдардың басым бағыттарының бірі этносаралық келісім мен әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз ету саласына жатады. Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері «Қазақстан-2050» стратегиясының, Ұлттық бірлік доктринасының, сондай-ақ кәсіпкерлікті қолдау мен әлеуметтік тұрақтылықты нығайтуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың мақсаттарымен үндеседі. Әсіресе, этникалық топтардың кәсіпкерлік әлеуетін ғылыми тұрғыдан зерделеу шағын және орта бизнесті дамытуға, жұмыс орындарын құруға, әлеуметтік мобильділікті арттыруға ықпал етеді. Осы тұрғыдан алғанда, диссертация тақырыбы ғылымды дамытудың ұлттық және аймақтық деңгейдегі өзекті басымдықтарына сәйкес келеді және Қазақстандағы урбанизация үдерістерінің әлеуметтанулық талдауына жаңа үлес қосады. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);<br>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)<br>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) | Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес. Диссертациялық жұмыс «6D050100-Әлеуметтану» бағыты бойынша ұсынылған. |
| 2. | Ғылымға маңыздылығы | Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған. | Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының «Ірі қаладағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтанулық талдауы: Алматы қаласы негізінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ғылымға елеулі үлес қосады, зерттеу барысында этникалық кәсіпкерлікті талдаудың жаңа қырлары ашылған. Жұмыстың маңыздылығы теориялық негіздерді толықтыруымен, этникалық кәсіпкерлік құбылысын қазақстандық урбанистік кеңістікте жүйелі түрде қарастыруымен, сондай-ақ әлеуметтік интеграция мен этносаралық келісімді зерттеу саласына қосқан үлесімен айқындалады. |
| 3. | Өзі жазу принципі | Өзі жазу деңгейі:<br>1) жоғары;<br>2) орташа;<br>3) төмен;<br>4) өзі жазбаған | Рецензиялауға ұсынылған диссертациялық жұмысындағы өзі жазу принципі жоғары деңгейде. Зерттеу дербес түрде орындалған, ғылыми тілдің жүйелі қолданылуы, теориялық ұғымдар мен әдіснамалық тәсілдердің сауатты берілуі, сондай-ақ дереккөздерге дұрыс сілтеме жасау автордың жеке ғылыми ойлау қабілетін және зерттеу мәдениетін айқын көрсетеді. Диссертацияда автор теориялық-әдіснамалық негізді шолудан бастап, эмпирикалық зерттеу дизайнын әзірлеуге, сауалнама мен сұхбат арқылы деректер жинауға, оларды талдап, нәтижелерін |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | ғылыми тұрғыдан қорытуға дейінгі барлық кезеңдерді өз бетінше орындаған. Бұл зерттеу тек компиляция емес, керісінше этникалық кәсіпкерлікті әлеуметтанулық тұрғыдан зерделеудегі автордың шығармашылық ізденісінің нәтижесі болып табылады. Жұмыстағы тұжырымдар мен қорытындылар дербес ғылыми талдауға негізделген және этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтік табиғатына, урбанистік кеңістіктегі интеграция мен сенім тетіктеріне сын тұрғысынан қарау қабілетін көрсетеді. Диссертацияның құрылымында, ғылыми аппараты мен жаңашылдығында басқа авторлардың мәтіндерін көшіру белгілері байқалмайды, керісінше, зерттеушінің өзіндік ғылыми қолтаңбасы анық сезіледі. |
| 4. | Ішкі бірлік принципі | 4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:<br>1) негізделген;<br>2) жартылай негізделген;<br>3) негізделмеген. | Тақырып заманауи қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық процестермен тікелей байланысты. Алматы қаласы мысалында этникалық кәсіпкерлікті зерттеу көші-қон, урбанизация және этносаралық өзара әрекеттестік саласында жаңа ғылыми нәтижелер береді. Зерттеу өзектілігі бірнеше деңгейде айқындалады. Біріншіден, Қазақстандағы этникалық әртүрлілік пен миграциялық ағымдар аясында кәсіпкерлік тәжірибелерді түсіну әлеуметтік тұрақтылық пен этносаралық келісімді нығайту үшін маңызды. Екіншіден, автордың эмпирикалық деректері сауалнамалар, сұхбаттар мен кейс-стадилер қаладағы этникалық кәсіпкерлердің әлеуметтік тәжірибелерін нақты сипаттап, олардың бейімделу стратегиялары мен әлеуметтік желілерінің рөлін ашып көрсетеді. Үшіншіден, диссертацияда алынған тұжырымдар тек теориялық қана емес, сонымен бірге практикалық маңызға ие: оларды этномәдени саясатта, урбанистік басқаруда және шағын бизнесті қолдау бағдарламаларында қолдануға болады. Осылайша, зерттеу тақырыбының өзектілігі жан-жақты дәлелденген және Қазақстандағы әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдардағы жаңа бағыттардың дамуына жауап береді. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды<br>1) айқындайды;<br>2) жартылай айқындайды;<br>3) айқындамайды | Диссертациялық жұмысының мазмұны зерттеу тақырыбын толықтай айқындайды. Әрбір тарау диссертация атауында көрсетілген бағытпен логикалық байланыста құрылып, ірі қаладағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтанулық қырларын жан-жақты қарастыруға мүмкіндік береді. Теориялық бөлімде этникалық кәсіпкерлікті түсіндіретін негізгі концепциялар мен модельдер талданған, ал эмпирикалық бөлімде Алматы қаласындағы этникалық бизнес желілерінің ерекшеліктері, бейімделу стратегиялары және әлеуметтік интеграция тетіктері нақты деректер негізінде ашып көрсетілген. Сонымен қатар, таджик кәсіпкерлерінің кейстерін талдау зерттеу тақырыбының практикалық жағын нақтылай түседі. Жалпы, диссертация құрылымы мен мазмұны зерттеу тақырыбының өзегін ашып, теориялық-методологиялық негіздемеден бастап, эмпирикалық нәтижелерге дейінгі барлық кезеңдерді қамтиды. Бұл өз кезегінде тақырыптың ғылыми және қолданбалы маңызын толық айқындайды. |
| | | 4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:<br>1) сәйкес келеді;<br>2) жартылай сәйкес келеді;<br>3) сәйкес келмейді | Имашева Ж.А. диссертациялық зерттеуінің мақсаты мен міндеттері жұмыстың тақырыбына толықтай сәйкес келеді. Диссертацияда қойылған мақсат Алматы қаласы мысалында этникалық кәсіпкерлікті әлеуметтанулық тұрғыдан кешенді талдау зерттеу құрылымында дәйекті түрде жүзеге асырылған. Міндеттердің мазмұны да тақырыпқа тікелей бағытталған: этникалық кәсіпкерліктің теориялық үлгілерін қарастыру, эмпирикалық зерттеулер жүргізу, әлеуметтік желілер мен бейімделу стратегияларын талдау, сондай-ақ этникалық топтардың урбанистік кеңістіктегі орны мен интеграциясын анықтау. Әрбір міндеттің орындалуы зерттеу нәтижелерінде көрініс тапқан және диссертацияның жалпы мақсатына қызмет етеді. Осылайша, жұмыстың мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбына толық үйлесімді және автордың ғылыми ізденісінің жүйелілігін дәлелдейді. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:<br>1) толық байланысқан;<br>2) жартылай байланысқан;<br>3) байланыс жоқ | Жұмысының барлық бөлімдері мен құрылымы өзара толық логикалық байланысқан. Әрбір тарау алдыңғы бөлімде берілген теориялық негіздемелерді жалғастырып, кейінгі эмпирикалық зерттеулермен дәйектеліп отырады. Теориялық бөлімде этникалық кәсіпкерлікті зерттеудің концептуалдық тәсілдері қарастырылып, олар кейін Алматы қаласындағы нақты әлеуметтік-эмпирикалық деректерді талдауға негіз ретінде қолданылған. Эмпирикалық материалдар сауалнама нәтижелері, сұхбаттар мен кейс-стадилер арқылы ұсынылып, жұмыстың қорытынды бөлігінде тұжырымдармен үйлесімді байланысқан. Диссертацияның құрылымы кіріспеден бастап қорытындыға дейін біртұтас ғылыми жүйені құрайды. Зерттеу сұрақтары, мақсат-міндеттері, әдіснамалық негіздері және алынған нәтижелер өзара сабақтасқан түрде берілуі жұмыстың ішкі үйлесімділігін қамтамасыз етеді. |
| | | 4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:<br>1) сыни талдау бар;<br>2) талдау жартылай жүргізілген;<br>3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген | Зерттеуде этникалық кәсіпкерлікті зерделеудің жаңа қырлары ұсынылып, олар ғылыми әдебиеттегі бұрыннан белгілі тұжырымдармен салыстырыла отырып талданған. Жұмыста интерактивті моделі қолдана отырып, Алматы қаласындағы этникалық кәсіпкерлердің нақты тәжірибелерін сындарлы тұрғыдан бағалайды. Сыни талдау барысында халықаралық деңгейде қалыптасқан теориялық үлгілердің шектеулері көрсетіліп, оларды жергілікті әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктерге бейімдеудің қажеттілігі дәлелденген. Эмпирикалық материал негізінде автор этникалық желілердің, отбасылық бизнестің және бейімделу стратегияларының ерекшеліктерін ашып көрсетіп, оларды әлемдік зерттеулердегі ұқсас үлгілермен салыстырған. Осылайша, диссертацияда ұсынылған шешімдер тек теориялық жаңалық қана емес, сонымен бірге бұрыннан белгілі тәсілдерге сыни талдау жасай отырып, олардың Қазақстан жағдайында тиімді қолданылу мүмкіндігін бағалауға жол ашады. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 5. | Ғылыми жаңашылдық принципі | 5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?<br>1) толығымен жаңа;<br>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);<br>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) | Докторанттың диссертациялық жұмысындағы ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жартылай жаңа (70–75% жаңа болып табылады) деп бағаланады. Зерттеудің теориялық бөлігінде этникалық кәсіпкерлікті түсіндіретін халықаралық үлгілер мен тұжырымдамалар. Қазақстан жағдайына бейімделіп қолданылған. Бұл жағынан алғанда, жұмыста бұрыннан белгілі ғылыми тұжырымдар сындарлы талданғанымен, олардың жаңа интерпретациясы мен ұлттық контексте қолданылуы жаңашылдық әкеледі. Эмпирикалық деңгейде зерттеу Алматы қаласындағы этникалық кәсіпкерліктің ерекшеліктерін, соның ішінде тәжік диаспорасының бизнес-практикаларын алғаш рет кешенді түрде сипаттап, әлеуметтік желілер, бейімделу стратегиялары және этносаралық интеграция механизмдері тұрғысынан жаңа деректер ұсынады. Бұл Қазақстандағы урбанистік және миграциялық зерттеулерге қосылған айтарлықтай үлес болып табылады. Сонымен бірге, этникалық кәсіпкерлікті зерттеудегі негізгі теориялық үлгілердің өзі халықаралық әдебиеттен алынғандықтан, жаңашылдық диссертацияда жаңа теориялық мектеп құрудан гөрі, қолданыстағы үлгілерді отандық жағдайға бейімдеу арқылы көрініс тапқан. |
| | | 5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?<br>1) толығымен жаңа;<br>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);<br>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) | Диссертациясының қорытындылары толығымен жаңа деп бағаланады. Жаңа ғылыми нәтижелер ең алдымен эмпирикалық деңгейде көрінеді: Алматы қаласындағы этникалық кәсіпкерлердің әлеуметтік тәжірибелері, отбасылық бизнес желілерінің рөлі, бейімделу стратегиялары және этносаралық сенім тетіктері алғаш рет кешенді түрде талданған. Бұл қорытындылар Қазақстандағы урбанистік кеңістікте этникалық кәсіпкерлікті түсіндіруге тың деректер береді. Сонымен қатар, жұмыстың қорытындылары халықаралық теориялық үлгілерді қазақстандық контексте қолданудың нәтижесі ретінде қалыптасқан. Бұл жерде автор бұрыннан белгілі тұжырымдарды жаңа ортаға бейімдеп, нақтылау арқылы ғылыми дискурсқа үлес |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | қосады. |
| | | 5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?<br>1) толығымен жаңа;<br>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);<br>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) | Автор ұсынған ғылыми–тәжірибелік негізі жаңа және негізделген болып табылады. Жаңғыру үрдісі шеңберіндегі зерттеулер экономикалық және басқару шешімдерін талап етуде, ізденушінің жұмысы мазмұнында бұл айқындалып көрсетілген. |
| 6. | Негізгі қорытындылардың негізділігі | Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша) | Зерттеу барысында автор теориялық шолуды кең ауқымды әдебиеттерге сүйене отырып жасаған, этникалық кәсіпкерліктің концептуалды үлгілерін талдап, оларды Қазақстан жағдайына бейімдеген. Эмпирикалық бөлімде сауалнама, сұхбат және кейс-стади сияқты сапалық және сандық әдістер кешені қолданылып, алынған мәліметтер жүйелі түрде талданған. Әсіресе, Алматы қаласындағы тәжік кәсіпкерлерінің әлеуметтік тәжірибелері мен урбанистік кеңістіктегі бейімделу стратегиялары нақты эмпирикалық материалдар негізінде дәйектелген. Қорытындылар зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес құрылып, теориялық-әдіснамалық негіздермен үйлесім тапқан. Бұл нәтижелер этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтік табиғатын, оның әлеуметтік капиталды қалыптастырудағы рөлін, этносаралық сенім мен интеграция тетіктерін айқын сипаттап, Қазақстандағы әлеуметтік ғылымдар үшін жаңа ғылыми деректер береді. Диссертация қорытындылары тек жеке авторлық пайымдауларға ғана емес, жан-жақты жинақталған деректерге, ғылыми талдау мен дәйекті аргументацияға негізделген. |
| 7. | Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар | Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:<br>7.1 Қағидат дәлелденді ме?<br>1) дәлелденді;<br>2) шамамен дәлелденді; | 7.1 Ізденуші тарапынан қорғауға ұсынылған тұжырымдар негізделіп, дәйектелген, ғылыми тұрғыдан дәлелденген.<br>7.2 Қорғауға ұсынылған әр қағидатқа жаңашылдық тән. Сондықтан қорғауға ұсынылатын қағидаттар тривиалды емес.<br>7.3 Диссертацияның ғылыми нәтижелері жаңа. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 3) шамамен дәлелденбеді;<br>4) дәлелденбеді<br>7.2 Тривиалды ма?<br>1) ия;<br>2) жоқ<br>7.3 Жаңа ма?<br>1) ия;<br>2) жоқ<br>7.4 Қолдану деңгейі:<br>1) тар;<br>2) орташа;<br>3) кең<br>7.5 Мақалада дәлелденген бе?<br>1) ия;<br>2) жоқ | 7.4 Зерттеу жұмысының қолдану деңгейі кең, Қазақстандағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтік ерекшеліктерін, көші-қон факторлары мен этникалық желілердің ықпалын айқындауда маңызды болып отыр.<br>7.5 Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми мақалаларда жарық көрген:<br>1. Имашева Ж.А., Абдирайымова Г.С. Этническое предпринимательство как объект социологического анализа: концептуализация понятий //ҚазҰУ Хабаршысы. Психология және әлеуметтану сериясы. 2018. Т. 65. №. 2. С. 85-93.<br>2. Имашева Ж. А. Общественное восприятие деятельности мигрантов предпринимателей в г. Алматы (по результатам социологического опроса) //Сборники конференций НИЦ Социосфера. Vedecko vydavatelske centrum Sociosfera-CZ sro, 2020. №. 4. С. 19-22.<br>3. Имашева Ж.А. Анализ толерантности и многообразия в отношениях различных этнических групп (по результатам социологического исследования) // Хабаршы. Серия «Социологические и политические науки» КазНУ им. Абая. 2019. № 4 (68). С. 145–152.<br>4. Имашева Ж.А. Этническое предпринимательство как способ социально-экономической адаптации: кейс корейской диаспоры в истории Казахстана // Вестник КазНУ им. аль-Фараби. Серия психологии и социологии. 2019. № 4 (55). С. 220–228.<br>5. Имашева Ж.А. Этническое предпринимательство в городской экономике // Материалы Международной научно-практической конференции «Семь граней Великой степи и актуальные проблемы казахской философии», посвящённой 60-летию д.ф.н. Нурышевой Г. Ж. Алматы : КазНУ им. аль-Фараби, 2019. 6 с.<br>6. Имашева Ж.А. Особенности посредников меньшинства и этнически-анклавных предпринимателей в экономической |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | деятельности // Материалы круглого стола «Духовные ценности современного тюркского мира», посвящённого 65-летию д.ф.н. Жакипбека Алтаева. Алматы : КазНУ им. аль-Фараби, 23.04.2018. 6 с.<br>7. Imasheva, Z. (2024). Exploring Ethnic Entrepreneurship: Family Business of Tajik Migrants. *Dve domovini,* (59). |
| 8. | Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі | 8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған<br>1) ия;<br>2) жоқ | Диссертациялық жұмыстың әдістемелік базасы ғылыми талаптарға сәйкес келіп, зерттеу міндеттерімен толық үйлеседі. Автор зерттеудің теориялық-ұғымдық аппаратын айқындап, негізгі категорияларды жүйелі түрде операционализациялаған. Бұл тұжырымдардың ғылыми қисындылығын арттырады. Әдіснамалық тұрғыдан зерттеу кешенді тәсілді ұстанады: сауалнама, тереңдетілген сұхбат, кейс-стади, салыстырмалы және мазмұндық талдау, сондай-ақ деректерді триангуляциялау қолданылған. Мұндай көпқырлы әдістер жиынтығы алынған деректердің сенімділігі мен объективтілігін қамтамасыз етеді. Эмпирикалық материалды жинау мен талдау кезеңдері дәйекті көрсетілген, олар зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сай таңдалған. Әдістемелік шешімдер халықаралық ғылыми тәжірибелерге сүйенгенімен, қазақстандық әлеуметтік-мәдени контекст ерекшеліктерімен толықтырылған. |
| | | 8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:<br>1) ия;<br>2) жоқ | Диссертацияда қолданылған әдістемелер қазіргі заманғы ғылыми зерттеулер талаптарына сәйкес келеді және компьютерлік технологиялармен ұштасқан. Автор деректерді жинау, өңдеу және талдау барысында статистикалық талдау бағдарламаларын, библиографиялық мәліметтерді жүйелеу құралдарын, визуализация әдістерін және мәтіндік-контенттік талдау тәсілдерін пайдаланған. Социологиялық сауалнама нәтижелері электронды форматта өңделіп, деректерді жүйелеу үшін заманауи статистикалық пакеттер қолданылған. Сонымен қатар, библиографиялық талдауда ғылыми дерекқорлар мен бағдарламалық қамтамасыз ету (мысалы, VOSviewer, библиометриялық құралдар) пайдаланылып, тақырыптық |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | кластерлер мен зерттеу бағыттарының эволюциясы картаға түсірілген. Мұндай тәсілдер алынған деректердің дәлдігін арттырып қана қоймай, олардың интерпретациясын да айқындап, зерттеу нәтижелерін визуалды және аналитикалық тұрғыдан толық негіздеуге мүмкіндік берген. |
| | | 8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):<br>1) ия;<br>2) жоқ | Диссертациялық жұмыста ұсынылған теориялық қорытындылар мен модельдер автор жүргізген эмпирикалық зерттеулер нәтижелерімен дәйектелген. Алматы қаласында жүргізілген сауалнама деректері, этникалық кәсіпкерлермен жасалған тереңдетілген сұхбаттар, Көк базар мысалындағы кейс-стади материалдары және салыстырмалы талдау әдістері теориялық тұжырымдарды нақты дәлелдермен негіздеуге мүмкіндік берген. Жалпы алынған нәтижелер этникалық кәсіпкерліктің құрылымдық ерекшеліктері, әлеуметтік желілердің қызмет ету тетіктері, трансұлттық және ішкі иммигрант кәсіпкерлердің типологиясы сияқты негізгі ғылыми қорытындыларды бекітіп, олардың өміршеңдігін тәжірибелік деректер арқылы растады. |
| | | 8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған/ ішінара расталған / расталмаған | Нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Диссертацияда жасалған негізгі тұжырымдар халықаралық және отандық ғылыми әдебиеттерге кең көлемде сүйеніп дәлелденген. Автор этникалық кәсіпкерлікке қатысты классикалық теорияларды және заманауи зерттеулерді жүйелі қолданған. Әрбір теориялық қағидатқа сілтеме жасалып, олар Қазақстандық контексте жүргізілген эмпирикалық зерттеулермен ұштастырылған. Әдебиеттер тізімі көлемді, құрылымы халықаралық ғылыми стандарттарға сәйкес жасалған. Жаңа мәліметтер библиографиялық талдау және халықаралық дерекқорлар негізінде алынған. Осының нәтижесінде диссертациядағы маңызды ғылыми мәлімдемелер сенімді дереккөздермен толық расталған деп қорытынды жасауға болады. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз | Жеткілікті диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізімі көлемі мен мазмұны жағынан әдеби шолуға толық жеткілікті. Автор халықаралық ғылыми қауымдастықта мойындалған еңбектерге, сонымен қатар Қазақстан мен Орталық Азия зерттеушілерінің еңбектеріне сүйенген. Әдебиеттер тізімінде соңғы жылдардағы жаңа зерттеулер қамтылған, бұл тақырыптың өзектілігін ашуға мүмкіндік береді. Библиографиялық база теориялық ұғымдарды нақтылауға, әдіснамалық негізді құруға және зерттеу нәтижелерін салыстыруға жеткілікті дәрежеде қолданылады. Дереккөздер саны да, сапасы да диссертацияның ғылыми деңгейін қамтамасыз етіп тұр. |
| 9 | Практикалық құндылық принципі | 9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:<br>1) ия;<br>2) жоқ | Диссертациялық зерттеу этникалық кәсіпкерлікті әлеуметтік ғылымдарда түсіндірудің теориялық негізін кеңейтеді. Жұмыста классикалық мәдени, құрылымдық, делдалдар азшылығы және заманауи теориялар кешенді түрде қарастырылып, Қазақстан жағдайында бейімделген. Автор этникалық кәсіпкерліктің трансұлттық және ішкі типологиясын ұсыну арқылы ғылыми айналымға жаңа ұғымдар мен түсініктер енгізеді. Сондай-ақ этникалық желілердің, әлеуметтік капиталдың, push/pull факторларының өзара байланысы мен ықпалын талдау әлеуметтанулық теорияны толықтырады. |
| | | 9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:<br>1) ия;<br>2) жоқ | Зерттеу жұмысының нәтижелері Қазақстандағы миграциялық саясатты жетілдіруде, этникалық кәсіпкерлікті қолдау тетіктерін әзірлеуде және қала кеңістігіндегі этносаралық қатынастарды үйлестіруде маңызды практикалық мәнге ие. Эмпирикалық материалдар Алматы қаласының мысалында этникалық кәсіпкерлердің интеграциялық стратегияларын, әлеуметтік желілердің рөлін, трансұлттық және ішкі кәсіпкерлік модельдерін айқындап, нақты ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді. Бұл деректер жергілікті атқарушы органдардың, кәсіпкерлікті қолдау институттарының және көші-қон саласындағы ұйымдардың жұмысында пайдалануға болады. Диссертация нәтижелері жоғары оқу орындарындағы |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | «Әлеуметтану», «Көші-қон әлеуметтануы», «Кәсіпкерлік әлеуметтануы» пәндерінің оқу бағдарламасына енгізуге, студенттер мен магистранттарға практикалық кейс ретінде ұсынуға толық негіз болады. |
| | | 9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?<br>1) толығымен жаңа;<br>2) жартылайжаңа (25-75% жаңаболыптабылады);<br>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) | Жұмыстағы практикалық ұсыныстар этникалық кәсіпкерлікті қолдау, мигранттардың әлеуметтік интеграциясын жетілдіру, трансұлттық және ішкі иммигрант кәсіпкерлердің типологиясын ескере отырып саясат жүргізу мәселелерін қамтиды. Ұсыныстардың бір бөлігі халықаралық тәжірибеге сүйене отырып жасалғанымен, оларды Қазақстан жағдайына бейімдеу автордың ғылыми жаңалығы болып табылады. Алматы қаласындағы этникалық бизнес модельдерін сипаттап, урбанистік кеңістіктегі әлеуметтік желілердің ықпалын көрсету және этникалық кәсіпкерлердің интеграциялық стратегияларын ұсыну жаңа қырынан берілген практикалық ұсыныстар. Ұсыныстардың кейбір бағыттары бұрынғы зерттеулерде кездескен. |
| 10. | Жазу және ресімдеу сапасы | Академиялық жазу сапасы:<br>1) жоғары;<br>2) орташа;<br>3) орташадан төмен;<br>4) төмен. | Диссертациялық жұмыс академиялық жазу талаптарына толық сәйкес келеді. Мәтіннің құрылымы логикалық тұрғыдан бірізді, теориялық талдау, әдіснамалық негіздеме және эмпирикалық деректердің баяндалуы ғылыми стильде берілген. Терминологиялық аппарат нақты, ұғымдар бірізді қолданылады. Сілтемелер жүйесі халықаралық стандарттарға сәйкес рәсімделген, дереккөздер кең қамтылған. Жазу мәнері академиялық бейтараптықты сақтайды, эмоциялық бағалаудан аулақ, ғылыми талдау стилінде орындалған. |
| *11.* | Диссертацияға ескертулер | | Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының диссертациялық жұмысы өзекті тақырыпты қамтып, ғылыми негізде орындалған. Дегенмен, зерттеудің практикалық құндылығын арттыру үшін этникалық кәсіпкерлікті қолдауға бағытталған нақты мемлекеттік бағдарламаларға көбірек талдау жасалса, нәтижелер айқындала түсер еді.<br>Сондай-ақ, тажік кәсіпкерлерінің тәжірибесімен қатар басқа |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | этникалық топтардың салыстырмалы деректері енгізілсе, жұмыстың репрезентативтілігі күшейер еді.<br>оған қоса, қолданбалы ұсыныстарды апробациялау қажеттілігі туындайды. Автор ұсынған типология мен «адаптивті автономия» секілді жаңа тұжырымдар теориялық тұрғыда құнды болғанымен, олардың практикалық апробациясы нақтырақ сипатталса, зерттеудің қолданбалы мәні артар еді. Әсіресе, ұсынылған модельдерді мемлекеттік қолдау бағдарламаларында немесе жергілікті әкімдік деңгейінде сынау тәжірибелері жұмыстың тәжірибелік салмағын арттырар еді. |
| *12.* | Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді) | | Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының диссертациялық жұмысы бойынша жарияланған ғылыми мақалалар саны жеткілікті және тақырыппен толық үйлеседі. Мақалалар этникалық кәсіпкерліктің теориялық негіздерін, Қазақстандағы миграциялық үрдістерді, этникалық желілердің әлеуметтік-экономикалық рөлін және трансұлттық кәсіпкерлердің ерекшеліктерін қамтиды. Жарияланымдар халықаралық және отандық ғылыми қауымдастыққа арналған беделді басылымдарда жарық көрген, оның ішінде Scopus және Web of Science дерекқорларындағы журналдар бар. Сонымен қатар, Қазақстандағы БҒМ ұсынған журналдар мен халықаралық конференция жинақтарында нәтижелер жүйелі түрде жарияланған. Мақалалардың ғылыми деңгейі жоғары, олар диссертацияның теориялық қағидаттарын, әдіснамалық негіздерін және эмпирикалық нәтижелерін айқын дәлелдейді. Бұл жарияланымдар зерттеу тақырыбының өзектілігін растап қана қоймай, этникалық кәсіпкерлік мәселесін халықаралық ғылыми кеңістікте танытуға үлес қосады. |
| 13. | Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес) | | Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының диссертациялық жұмысы Қазақстандағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтік-мәдени ерекшеліктерін, трансұлттық және ішкі иммигрант кәсіпкерлердің тәжірибесін кешенді зерттеуге арналған. Жұмыс өзектілігі жағынан қазіргі қазақстандық қоғамдағы көші-қон, |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | әлеуметтік интеграция, этносаралық қатынастар мен қала кеңістігіндегі әлеуметтік процестерді түсінуге елеулі үлес қосады. Зерттеудің теориялық базасы кең әрі терең. Автор классикалық және заманауи теориялық үлгілерді жүйелі түрде қарастырып, оларды Қазақстан жағдайына бейімдеген. Негізгі ұғымдар нақты операционализацияланып, теориялық тұжырымдар дәйекті баяндалған. Әдістемелік тұрғыдан диссертация ғылыми талаптарға толық сәйкес келеді. Зерттеу барысында сауалнама, тереңдетілген сұхбат, кейс-стади, салыстырмалы талдау, мазмұндық талдау және деректерді триангуляциялау әдістері кешенді қолданылған. Эмпирикалық материал ретінде Алматы қаласындағы этникалық кәсіпкерлердің тәжірибесі пайдаланылып, әлеуметтік желілердің және этникалық ресурстардың рөлі айқындалған. Диссертацияның теориялық маңызы этникалық кәсіпкерлік құбылысын посткеңестік мегаполис жағдайында түсіндіруге мүмкіндік беретін жаңа типологиялар мен ғылыми тұжырымдар ұсынуында. Практикалық маңызы – алынған нәтижелерді этникалық кәсіпкерлікті қолдау саясатын жетілдіруде, мигранттарды әлеуметтік интеграциялауда, сондай-ақ жоғары оқу орындарының оқу үдерісінде пайдалануға болатындығында.<br>Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының диссертациялық жұмысы мазмұны, құрылымы, әдіснамасы мен ғылыми жаңалығы тұрғысынан «6D050100 – Әлеуметтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді. |

**Шешімі:** Имашева Жұлдыз Амангелдіқызының «6D050100 – Әлеуметтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Ірі қаладағы этникалық кәсіпкерліктің әлеуметтанулық талдауы: Алматы қаласы негізінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы қазіргі заманғы ғылымның өзекті бағыттарына толық сәйкес келеді. Зерттеу барысында алынған нәтижелердің ғылыми жаңалығы айқын көрініс табады, ал теориялық және практикалық маңыздылығы жұмыстың ішкі бірлігімен, логикалық дәйектілігімен ерекшеленеді. Тақырыптың әлеуметтік мәні мен өзектілігі Қазақстандағы урбанистік кеңістікте жүріп жатқан көші-қон және этникалық интеграция процестерін түсіндіруге үлес қосады. Этникалық кәсіпкерлікті әлеуметтік капитал, этникалық желілердің

функциялары және трансұлттық байланыстар тұрғысынан қарастыру – отандық әлеуметтануда алғаш рет кешенді түрде талданған бағыттардың бірі. Зерттеу нәтижелерін тәжірибеде қолдану әлеуеті жоғары: олар этникалық кәсіпкерлікті қолдау тетіктерін жетілдіруге, көші-қон саясатын тиімді етуге және қаладағы этносаралық келісімді нығайтуға бағытталған. Автор ұсынған кәсіпкерлік типологиясы мен практикалық ұсынымдары мемлекеттік әлеуметтік-экономикалық саясатқа енгізуге болатын құнды ұсыныстар болып табылады. Диссертацияда заманауи сапалық және аралас әдістер жүйелі қолданылған: сауалнама, тереңдетілген сұхбаттар, кейс-стади, салыстырмалы және мазмұндық талдау, триангуляция. Бұл тәсілдер алынған қорытындылардың ғылыми тұрғыдан сенімділігін қамтамасыз етеді. Жалпы, диссертациялық жұмыс ғылымды зерттеудің толықтығы мен тәуелсіздігін, оның жоғары академиялық жазылуын және жүйелі құрылымын айқын көрсетеді. Жұмыс «Дәрежелер беру қағидалары» талаптарына толық сәйкес келеді.

**Осыған байланысты, ізденушіге «6D050100 – Әлеуметтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге болады деп санаймын.**

**Ресми рецензент:**

**Амитов Султанкожа Абдукадырович –**
**Әлеуметтану ғылымдарының кандидаты,**
**Қоғамдық-гуманитарлық пәндер кафедрасының**
**қауымдастырылған профессоры,**
**Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті**

Қолы
Подпись
HR қызметі
HR служба
Растаймын: «Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті» КеАҚ HR қызметі
Заверено: НАО «Казахский национальный женский педагогический университет» HR служба